

שמעתא עמיקתא

גליון תצ"ט | פרשת וישלח | תשפ"ב | קהילת הניכי הוישובות | רמות ב' | ירושלים תוכב"א

שמעתא אליבא דהלכתא

משיעורי הרה"ג יוחנן בורגר שליט"א
מו"ץ וראש כולל הוראה רמות ב'

האם הסועדים בחתונה צריכים לחזור ולברך אחרי פינוי השולחנות לצורך הריקודים

א. ברכה על מאכלים בתוך ולאחר הסעודה. ב. הדין בזמננו. ג. סעודות גדולות. ד. סילוק שלחנות בחתונות. ה. אוכל בשני מקומות (ערב פסח שחל בשבת). ו. אין לו לחם או שחל איסור אכילה.

א. ברכה על מאכלים בתוך ולאחר הסעודה

איתא בברכות (מ"א): אמר רב פפא הלכתא דברים הבאים מחמת הסעודה בתוך הסעודה טעונים ברכה לפניהם ואין טעונים ברכה לאחריהם, ושלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה טעונים ברכה לפניהם ואין טעונים ברכה לאחריהם, ובין לפניהם בין לאחריהם, ע"כ. ופרש"י דברים הבאים מחמת הסעודה - ללפת בהן את הפת. אין טעונין ברכה - דהוו להו טפלה, הלכך: כל מיד, בין מזון בין פירות, שהביאו ללפתן - אין בו ברכה לא לפניו ולא לאחריו. שלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה - כגון דייסא, וכן כרוב ותרדיו, שאינן לפתן ובאין למזון ולשובע. טעונין ברכה לפניהן - דלאו טפלה נינהו, ואינן בכלל לחם דנפטר בברכת המוציא. ולא לאחריהן - דמיני מזון נינהו, וברכת המזון פוטרתן. דברים הרגילים לבא לאחר סעודה - כגון פירות, אפילו הביאו בתוך הסעודה שלא מחמת לפתן. טעונין ברכה בין לפניהן - דלאו טפלה נינהו. בין לאחריהם - דאין ברכת המזון פוטרתן, דלאו מזוני נינהו, ע"כ.

אולם עי' בתוס' (שם ד"ה הלכתא) והרא"ש (שם פ"ו ס"י כו) שדחו דברי רש"י שפרש שדוקא מאכלים המלפתים בהם את הפת, הפת פוטרתם, ופירשו שדברים הבאים בתוך הסעודה מחמת הסעודה היינו כגון בשר ודגים וירק ודייסא שרגילים לקבוע עיקר סעודה עליהם ולאכול בהם את הפת, הלכך אפילו אכלו בלא פת אין טעונין ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם כיון דעיקר הסעודה הם פטרין ברכת הפת וכן ברכת המזון פוטרן. וכן פירש הבה"ג (ברכות פ"ו ז' ע"ג). וכן הובא בטש"ע (סי' קע"א ס"ג). ועי' בה"ל (שם ד"ה שאין) משי"כ בענין דייסא אם טפלה לפת.

ב. הדין בזמננו

ועיי"ש בתוס' (ד"ה לאחר) שכת' על הא דאמר דלאחר סעודה טעונים ברכה בין לפניהם בין לאחריהם, דעכשיו אין לנו דין זה דאין מנהג שלנו למשוך ידינו מן הפת כלל עד לאחר ברהמ"ז, אלא כל שעה שאנו אוכלין פירות או שום דבר קודם ברהמ"ז דעתנו לאכול פת כל שעה, ע"כ. ומשמע מתוס' שהדבר תלוי אם משכו ידיהם מהפת ולא אם סילקו השלחן. ועוד מבואר דבזה"ז שסתם דעתנו לאכול עוד פת אע"פ שכבר אינו בשלחן, ואין הדבר תלוי בסילוק השלחן אלא בסילוק ידינו מהפת.

והרא"ש (שם פ"ו ס"י כו) כתי' שדברים שהביאו לאחר הסעודה קודם ברהמ"ז מברכים עליהן, היינו בימיהם שהיו רגילים לאחר גמר סעודה וכבר משכו ידיהם מן הפת שהיו קובעין עצמם לאכול פירות ופרפרת ולשתות יין לאחר המזון כו', וכיון שמשכו ידיהם מן הפת כל מה שהביאו לפניו בין דברים הבאים מחמת הסעודה בין דברים הבאים שלא מחמת הסעודה טעונים ברכה בין לפניהם בין לאחריהם, דהמוציא וברכת המזון אין פוטרין אלא מה שאכל תוך עיקר הסעודה, ע"כ. משמע דס"ל כתוס' שהדבר תלוי אם משכו ידיהם מהפת, אולם לא כתב סברת התוס' שסתם דעתנו לאכול עוד פת, אלא באם קבעו עצמם לאכול פירות כו'.

אולם הרשב"א (שם ד"ה וכלל) כתי' דדין זה דברכה לדברים הבאים לאחר סעודה ליתיה השתא, דבזמננו הוא דהווי מסלקי טבלא בגמר סעודה הוא דמשכחת לה לבתר סעודה דהיינו לאחר סילוק, אבל לדין אע"ג דגמר מלאכול כל היכא דמנחא תכא קמיה לא מסלק דעתיה ממיכלא וממשתיה וכ"כ בתוספות, ע"כ. מבואר שנקט כסברת התוס' שמסתמא אין אנו מסתלקים מהסעודה אלא שטעמו כי הדבר תלוי בסילוק השלחן וע"כ כל זמן שלא סלקו את השלחן א"צ לברך.

וכן נראה מההת"י (כ"ט: ברי"ף ד"ה מיהא) בשם רבנו יצחק הזקן דהא דאמרין לאחר סעודה טעונים ברכה בין לפניהם ובין לאחריהם, זהו בימיהם שהיו נוהגים לעקור השלחנות קודם ברהמ"ז ועל כן אמרו שאינו מצטרף עם מה שאכל, שנראה כסעודה בפני עצמה, וצריך לברך עליו תחילה וסוף, אבל אנו שאין מנהגינו לסלק את השלחן עד שסיימו לברך ברהמ"ז, אע"פ שסיימו לאכול, כל זמן שלא בירכו כמו בתוך הסעודה דיינין ליה, וטעון ברכה לפניו ואין טעון אחריו, ע"כ.

ג. סעודות גדולות

ו"ל הטור (סי' קע"ג) מה שכתבנו לחלק בין דברים הבאים מחמת הסעודה בין הבאים שלא מחמת הסעודה, היינו אם הביאם תוך הסעודה, אולם אם לאחר סעודה קודם ברהמ"ז כמו שרגילין בסעודות גדולות שלאחר שמושכין ידיהן מן הפת מסירין אותו ועורכין השולחן בפירות ובמיני מגדים וקובעין עצמן לשלוח כל מה שמביאין, אז בין דברים הבאים מחמת הסעודה בין שלא מחמת הסעודה טעונין ברכה בין לפניהם בין לאחריהם, דהמוציא וברהמ"ז אין פוטרין אלא מה שאוכלין בתוך הסעודה, ע"כ.

וביאר הב"י (שם) שהטור סתם כפירוש התוס' והרא"ש, ואע"פ שכתבו דדין אחרון אינו מצוי בינינו והטור כתב בו כמו שרגילים בסעודות גדולות וכו', דמשמע שהוא מצוי בינינו, לא קשיא, שמה שכתבו שאינו מצוי בינינו היינו בסתם סעודות דידן שאע"פ שגמרנו הסעודה אין אנו מושכין ידינו מן הפת עד ברהמ"ז, אבל בסעודות גדולות מצוי הוא וכיון שרגילים לסלק הפת מעל השולחן וכו' ודאי שטעונין ברכה לפניהם ולאחריהם, ע"כ. והשו"ע (שם ס"ג) סתם בזה וכת' שדין זה אינו מצוי בינינו, לפי שאין אנו רגילין למשוך ידינו מן הפת עד ברהמ"ז. ועי' בב"ח (אות ג) שהסכים לדברי הב"י וסיים מיהו עכשיו נוהגים ע"פ משמעות דברי התוס' דאין חילוק בין סתם סעודות לסעודות גדולות, ואפי' הסירו הפת מן השלחן כיון שדעתנו לאכול פת כל שעה א"צ לברך לאחריהם וכן פסק השו"ע, ע"כ.

אולם הלבוש (שם) כתי' שבסעודות גדולות שרגילין שלאחר גמר האכילה מושכין ידיהם מן הפת ומסירין אותו מעל השולחן ומנקין המפות, ועורכין השולחן בפירות ובמיני מגדים וקובעין עצמן לשתות, אז גם הדין הזה נוהג בינינו וצריכין לברך על כל מה שמביאין מן הדברים הנזכרים בין לפניהם בין לאחריהם, ומפני שאין העולם נוהגין בזה, נ"ל שמפני זה נתפשט המנהג שבסעודות גדולות אחר שערכו השולחן בפירות ובמיני מגדים, נוהגין לחזור ולהניח על השולחן קצת מן הפרוסות הנשארות בתוך הסעודה, כדי שיהא נראה שעדיין לא משכו ידיהם מן הפת ולא יהיו נראין כמועלין בברכות, ואע"ג דאינהו לא חזו מזלייהו חזי, ומנהג אבותיהם בידיהם שהנהיגו כן, ע"כ.

והמ"א (סי' ק) כתב על דברי הב"ח שכת' דאין נהגינן כתוס', ל"נ שהטעם כמי"ש תר"י שדוקא בימיהם שהיו נוהגין לעקור השלחנות קודם ברהמ"ז וע"כ נראה כסעודה אחרת, אבל אנו שאין מסלקין השלחן אע"פ שסיימו מלאכול, כל זמן שלא ברכו בתוך הסעודה דיינין ליה. ועי' בא"י (אות ט) שכת' שגם על דברי הלבוש אני חו"כ כי ראיתי ברשב"א (שם), בכל בו (ל"ו) וברבינו יונה (שם ל: ד"ה מיהא) שתלוי הדבר בעקירת השלחן ולא הזכירו דבר מהסרת הפת, ואפשר דדוקא נקטו דכל שאין עוקרין השלחן אף שמושכין מן הפת לא הוי המשכה, וצ"ע. ולעני"ד דירא שמים יזהר לאכול תכף אחר ברכת המוציא דבר שברכתו שהכל ויהא דעתו על כל מה שיאכל אחר הסעודה, דקיי"ל בסימן קע"ו בירך על פרפרת שלפני המזון פוטר את שלאחר המזון, ע"כ.

פניני הלכה

נתערבו לימונים שחנטו בחמישית עם לימונים שחנטו בשישית כיצד ינהג לענין מעשרות

עובדא הוי באחד שילקט לימונים מן העץ בשנה זו שנת השמיטה, ונסתפק לו שמה מעט מהלימונים שהיו על העץ חנטו עוד קודם ט"ו שבט של השנה השישית (אלא שנשארו על העץ עד כה). ושאלתו בפיו כיצד עליו לנהוג לענין הפרשת תרומות ומעשרות.

א. כבר נתבאר באריכות בגליונות הקודמים דהכרעת הרמב"ם (תרומות פ"ה הי"א, ומע"ש הי"ה וה"ו, שמיטה ויובל פ"ד הי"ב) והשו"ע (ו"ד סי' של"א סני"ז וקכ"ו) דאזלינן באתרוג לחומרא בבתר לקיטה והן בתר חנטה, הן לענין מעשרות והן לענין שביעית. [ודעת החזו"א (שביעית סי' ז' סי"ק ט) דלענין שביעית עיקר דינא דאזלינן באתרוג בתר חנטה, אלא דנהוג העם להחמיר כהרמב"ם].

עוד נתבאר דנסתפקו האחרונים בשאר פירות הדר אם דומים לאתרוג או לא. וע"כ יש להחמיר בהם מספק כאתרוג. [אולם דעת החזו"א (שם סי' כ"א סי"ק ט"ו) דלענין שביעית א"צ להחמיר לדון אף אחר לקיטה, ואזיל לשיטתו דס"ל עיקר דלענין שביעית אף באתרוג אזלינן בתר חנטה].

ב. והשתא יליעו בנידון דידן דנוסף לספק הנזכר, נסתפק לו על חלק מהלמונים שמה חנטו בשנה החמישית. איך עליו לנהוג לענין הפרשת תרומות ומעשרות. דהא תנן (תרומות פ"א מ"ה) אין תורמין מן החדש על הישן ולא מן הישן על החדש, ואם תרם אין תרומתו תרומה. והובא לדינא בהרמב"ם (פ"ה מהל' תרומות הי"א) ובשו"ע (ו"ד סי' של"א סני"ז).

ונהי דלענין הספק אי יש להפריש מעשר שני או מעשר עני, לכאוי יש לתקן בקל, ע"י שיפריש שניהם על תנאי, אם צריך מעשר שני יהיה מעשר שני [והחללה על פרוטה], ואם צריך מעשר עני יהיה מעשר עני. אלא דאכתי מדי ספיקא לא יצאנו כיצד ינהג לענין תרומה גדולה ומעשר ראשון, דהלא אין להפריש משנה על חברתה. וכאזכור מחמת הי ספיקא, יש לקחת חתיכה [של יותר מאחד ממאה מהפרין] מכל פרי ופרי, ובה תרומתו תרומה גדולה ותרומתו מעשר.

ג. תנן (מכשירין פ"ב מ"א) פירות של שניה שרבו על שלישית, ושל שלישית על של רביעית, ושל רביעית על של חמישית, ושל חמישית על של שישית וכו', הולכין אחר הרוב. מחצה למחצה להחמיר.

וביאר הרה"ש בפירושו (שם) - אם נתערבו פירות של השנים הללו באוצר הולכים אחר הרוב, אם רוב פירות של שניה יפריש מע"ש על הכל, כי המיעוט פירות של שלישית בטלים ברוב, ועולים מידי טבל בהפרשת מע"ש כאילו גדלו בשניה.

וכן מבואר בפ"י המשניות להרמב"ם (שם) דמתני' איירי בתערובת פירות שנה שניה עם פירות שנה שלישית דאזלינן בתר הרוב.

אלא דהרא"ש פ"י סיומא דמתני' מחצה על מחצה להחמיר, דאם נתערבו פירות חמישית ושישית, מפריש מעשר אחד, פ"י מע"ש, ומחללו על מעות, ומחלק הפירות לעניים, ואוכל המעות בירושלים (דהיינו דמחמת הרמב"ם נוהג בו חומרה של ב' מעשרות).

ואילו הרמב"ם פ"י מחצה על מחצה להחמיר, דמפריש מהפירות מע"ש, כי מעשר עני אין בו קדושה ואילו מע"ש קודש וטעון הבאת מקום.

וכ"כ לדינא בהלכותיו (פ"א מהל' מע"ש הי"א) - פירות שנה שניה שנתערבו בפירות שנה שלישית, או של שלישית ברביעית הולכים אחר הרוב. מחצה למחצה מפריש מעשר שני מן הכל אבל לא מעשר עני, ומעשר שני חמור שהרי הוא קודש ומעשר עני חול. וכן פירות שהן ספק אם פירות שניה הם או פירות שלישית מפריש מהן מעשר שני. אולם הראב"ד שם השיג דאמאי לא יפריש מעשר עני והלא יש עליהם איסור טבל, ואוסר במשהו, ומצינו לר"ע על ספיקו עישר שני ועשורים. ואפי' אחר הרוב אין לילך באיסורי טבל אלא בדמאי. והשו"ע (ו"ד סי' של"א סקכ"ח) העתיק דברי הרמב"ם.

והנה מסתמית הרמב"ם והשו"ע נראה דאף לענין תרומה גדולה ומעשר ראשון אזלינן בתר רוב הפירות. אע"פ דדינא הוא דאין מעשרין מפירות שנה זו על חברתה, ואם תרם אין תרומתו תרומה. דדין המיעוט כדין הרוב לכל דבר.

ועיי **בה"ל** (ד"ה שאין וז"ל: ובסעודות גדולות שרגילים למשוך ידיהם מן הפת, ולערךך השלחן במיני פירות וגם לשתות, י"א שאף בזמינו שייך דין זה, וצריך לברך עליהם לפניהם ולאחריהם. ויש אומרים ששילוקים שיהיו מפניהם שדוקא בשילוקים שלחנות קודם ברכת המזון ועיי' נראה כסעודה אחרת, אבל אנו שאין מסלקים השלחן, אע"פ שסיימו לאכול ולא עתם לאכול פת, כל זמן שלא בירכו כבתוך הסעודה ממיא וכן המנהג, כ"כ **החיי"א** (עיי' כלל מג אות א). ומשאר פוסקים נראה **כהטור דבר"ח** המובא **באר זרוע** (ח"א סי' קנד), **בערוך** (כרך דבר א), **ברמב"ם** (פי' ה"א), **בתוס'** **רבינו יהודה** (ס), **ברא"ש** (ס), **בהגה"מ** (ס) ושאר הקדמונים לא הזכירו כלל ענין סילוק השלחן ורק שמשכו ידיהם מן הפת, ע"כ. ועיי' **בחזו"א** (סי' כו ס"ק ו).

ד. סילוק שלחנות בהתנוות

והנה **השבט הלוי** (ח"א סי' רה על שו"ע סי' קעז) כת' ע"פ המ"א הנ"ל דע"כ לפעמים בסעודות גדולות כגון חתונות שנוהגין להסתלק מן הסעודה ולעסוק בשמחת חתן וכלה ומסלקין הכל מעל השלחן ואף את הכלים וגם עוקרין כמה שלחנות לפי"ז לכאורה צ"ע להקל אף בזה"י והיה צריך לברך לפניהם ולאחריהם, ע"כ. וכן דעת **הגר"ש א"צ** (וזאת הברכה שיהיו **והאול"צ** (ח"ב פי"ב אות ג). אולם י"ל שאין זה בכלל סילוק שלחן כי לא מפנים אף השלחנות אלא שדילוק משלחת חתן וכלה אבל באמת עדיין דעתם לאכול. ועוד דהרי בדרך כלל משאירים שלחנות עם שתייה וכיבוד ומוכח שאין כאן סילוק שלחן (וכמו כן מוכח שלא סלקו ידיהם מהפת). וכן ראיתי שפסקו **הגרשז"א והגרפח"ש זצ"ל** (הלכות"ש פסח פי"ט הגה 366 וזאת הברכה סוף פי"ח). וכן דעת **הגר"ק זצ"ל** (חוט שני ברכות עמי קטא) והוסיף דהיינו משום שלא מסלקים שולחן הכבוד, ע"כ. וכן נראה עיקר, ועכ"פ מדי ספקא לא נפקא וספק ברכות להקל.

ה. אוכל בשני מקומות (כגון בערב פסח שחל בשבת)

ונראה דבגוונא שדעתו לאכול בשני מקומות, כמו שמצוי בערב פסח שחל בשבת שמחלקים את הסעודה ואכלים את הפת בחצר וממשיכים את הסעודה בתוך הבית, נראה שאינו חוזר ומברך על הפת אע"פ שאין לדעתו לאכול עוד לחם. לא מבעיא לדעת הרשב"א שכל שדעתו להמשיך לאכול נפטר בברכת הפת, אלא אף להתר"י דס"ל דסילוק השלחן מחייב ברכה היינו טעמא כי **נראה כסעודה בפני עצמה**, ובנ"ד כהא דערב פסח שחל בשבת וכיוצא בזה דרבים מתחילים הסעודה במקום א' וכדי למנוע מכשול ממשיכים בחדר אחר, נר' שאף **התר"י** יודה דלא נראה כסעודה בפני"ע. וכן מצאתי שפסק **החשב האפוד** (ח"ג סי' יע"י ח"ב סי' קלא) ובדרך זה כתב **הלהורות נתן** (ח"י סי' ב). ומשום שינוי מקום ליכא אם עושה כן מחדר לחדר ואף מבית לבית לדעת **הרמ"א** (סי' קעז ס"ג) אם היה דעתו לעשות כן, ועיי' עוד בזה **בשמעתא עמיקתא** גליון ע"ו [ובשעת הדחק ניתן אף לעשות קידוש במקום א' על דעת לאכול הפת בחדר אחר שבאותו בית, ואם רואה מקומו, אף לכתחלה מהני, כמבואר **בה"ל** (רס"י רע ד"ה וכן עיקר)]. ובענין היכן יש לברך ברכת המזון **בכה"ג** עיי' ריש סי' קפ"ד וסימן קע"ח סעי' ד' שצריך לברך במקום שמסיים אף אוכל שם פת ואם לאו צריך לברך במקום הראשון, עיי"ש עוד.

ו. אין לו יותר לחם או שחל איפור אכילה

ובגוונא שאין לו יותר לחם, או שנאסר עליו לאכול כגון בערב פסח שחל בשבת, נראה שאינו מברך על שאר המאכלים, לא מבעיא לדעת הראשונים דבעינן סילוק השלחן וליכא שהדין כן, אלא אף לדעת הראשונים דאם סילק ידו מהפת צריך לברך, שאני התם שסילק ידו מהאכילה וע"כ הוי כסעודה אחרת, אבל **בכה"ג** דאריה רביע עליה אינו מברך כי סוף סוף אין כוונתו לסיים סעודתו וע"כ כל המאכלים טפלים לפת.

כתב **הרא"ש** (פסחים פי"י סס"ג) בענין הא דאסור לטעום כלום קודם שיקדש, דאפי' אם התחיל מבעוד יום, צריך להפסיק, ופורס מפה ומקדש. דנח' הפוסקים האם בגוונא שפורס מפה ומקדש צריך לחזור ולברך המוציא, דעת **הרי"ף** (פסחים יט: ברי"ף) שפירך **המוציא**. ודעת **הר"ה** (י"ט): שאינו מברך. והקשה הר"י על הרי"ף שאילו היה צריך לברך המוציא היה טעון ברכת המזון לסעודה ראשונה, שלא מצייני ברכת המזון אחד לשתני ברכות של המוציא, והרא"ש תירץ דברי הרי"ף מידי דהוה אמנלך **בחולין** (קו:); וכתב שכן דעת **ה"ר יונה והר"י ו' גיאת ובה"ג** (הל' קידוש והבדלה ג:). וכן דעת **הר"ן** (שם ד"ה ואח"כ). ו**הרמב"ם** (שבת כ"ט ה"י) לא הזכיר דבכה"ג צריך לברך ברכת המוציא. וכת' **המגיד משנה** שדעת הרמב"ם כהר"ה. ועיי' **בשו"ע** (סי' רעא ט"ד) שהביא דעה ראשונה בסתם שמברך, ובשם י"א שאינו מברך. והכריע **המ"ב** (סי' יח) דספק ברכות להקל. [ועל מנת להמנע מלהכנס במח' יש לתת עצה, להשאיר לחם שלא לפניו ולכוון בשעת ברכת המוציא בתחלת הסעודה שלא לפטרו בברכה, וכשפורס מפה ומקדש יברך ברכת המוציא על חלה זו. דעי' **בפר"ח** (ו"ד סי' יט ס"ח) דס"ל דמהני להגביל חלות הברכה. וכן פסק **בה"ל** (סי' ח על סעי' יד ד"ה וי"א). ואף **התב"ש** (סי' יט ס"ק יז) שס"ל דלא מהני, אם לא היה לפניו בשעת הברכה מודה. ואע"פ **שהפמ"ג** (סי' קעז אי"א ס"ק א) מסתפק אם מהני להגביל חלות ברכת המוציא, היינו שלא לפטור שאר המאכלים, אבל שלא לפטור פת אחר י"ל דיודה דמהני. ובלא"ף דעת **הב"ח** (י"ט עג אות ג) דמהני להגביל חלות ברכת המוציא. ועיי' **בשמעתא עמיקתא** גליונות ו"ב ור"ה].

ומבואר מדברי הפוסקים הסוברים דאע"פ שנאסר עליו אכילת הפת שאין צריך לברך המוציא, דקי"ו על שאר המאכלים אי"צ לחזור ולברך ואף לרי"ף י"ל דשאני התם שנאסר עליו לאכול לגמרי משא"כ באופן שנאסר לאכול פת בלבד. (אלא די"ל דעד כאן לא התירו אלא בגוונא שבידו להתיר את האכילה, אבל במקום שאין הדבר בידו כגון בערב פסח שחל בשבת וכדו' י"ל דיודו שצריך לחזור ולברך).

והנה **המ"א** (שם ס"ק א) כת' שהטעם דקיי"ל שלא מברכים על המאכלים שבאים ללפת את הפת, הוא משום שהן טפלין לפת כמבואר בסרי רי"י. ולכן אם אינו חפץ לאכול פת ואוכל מעט פת ומברך עליו המוציא אינו פוטר המאכלים, ודוקא בקובע סעודתו על הפת אסורין דכל המאכלים מחמת הפת הן באים, אבל שאין חפץ לאכול פת אינו פוטר, וכ"ש אם אוכל פחות מכזית, ואפשר לומר כן כיון דדרך לקבוע סעודה עליהם הפת פוטרתן וצ"ע, לכן לא יברך עליהם ולא על הפת אם לא בשבת ויו"ט, ע"כ. וכן פסק **במ"ב** (שם). ובאר **במחצה"ש** (שם) שפת אינה פוטרת מצד חשיבותה כמו שמצינו בין שפוטר כל מיני משקין מחמת חשיבותו, וע"כ אפי' אם היין אינו עיקר פוטר. ועיי' משי"כ עוד בזה **בשמעתא עמיקתא** גליון רי"ה.

ולפי"ז י"ל כנ"ל שאף בגוונא שאין לו יותר לחם או שחל עליו איסור לאכול לחם כגון בערב פסח שחל בשבת מי"א אי"צ לברך על המאכלים של המשך הסעודה, כי עדיין הכל נפטר מחמת ברכה הראשונה דסוף סוף גם הם באו מחמת הפת הראשונה. והעירוני שדרך זה מצינו **בתוס' ר"י החסיד** (מ"א): שכת' לענין קרבן פסח הנאכל בסוף הסעודה, שאף שאוכלים אותו בלא פת אין זה נחשב שמשכו ידיהם מהפת, לפי שאינם קצים באכילת הפת אלא שמצד הדין אין לאכול את קרבן פסח עם פת, ולכן אין זה נחשב שהסיוח דעתם מאכילת פת. שו"מ שכן פסקו **הגרשז"א, הגר"ש א"צ** (שבות יצחק פסח פי"ט ס"ק ד) **והגר"ן זצ"ל** (חוט שני ברכות עמי קעט).

מ פ ס ק נ א ד ר י נ א

א. דברים הבאים תוך הסעודה אף אם הם דברים הבאים מחמת הסעודה דהיינו דברים שהדרך לקבוע סעודה עליהם ללפת בהם את הפת, כגון: בשר, דגים וכי' אפי' אוכלם בלא פת אין טעונין ברכה לפניהם, כי ברכת המוציא פוטרתן. ולא לאחריהם, כי ברכת המזון פוטרתן. ב. דברים הבאים לאחר סעודה קודם ברכת המזון, בין דברים הבאים מחמת הסעודה בין דברים הבאים שלא מחמת הסעודה, טעונים ברכה בין לפניהם בין לאחריהם, כי המוציא וברהמ"ז אין פוטרין אלא מה שנאכל תוך עיקר הסעודה. ומי"מ אין דין זה מצוי בינינו, לפי שאין אנו רגילין למשוך ידינו מן הפת כי סתם דעתנו לאכול עוד פת וכמו כן אין מסלקין השלחן עד ברהמ"ז. ג. בחתונות שמסלקים את השלחנות כדי לפנות מקום לצורך פיקודים וכדו', אין הדבר בכלל סילוק סעודה המחייב ברכה על המשך האכילה. ויש מחמירים בזה. ולמעשה אין לחזור ולברך. ד' אין רצונו לאכול בשני מקומות, ואין דעתו להמשיך לאכול פת במקום השני, אינו חוזר ומברך על הפת אע"פ שאין דעתו לאכול עוד לחם, ומי"מ אין להקל בזה אלא באופן שהדרך לעשות כן (כגון בערב פסח שחל בשבת שמצוי שמסלקים את הסעודה ואוכלים את הפת בחצר וממשיכים הסעודה בתוך הבית). ה' התחיל לאכול ולא נשאר עוד לחם או נאסר עליו אכילתו (כגון בערב פסח שחל בשבת) אינו צריך לברך על שאר המאכלים. ומי"מ אם נאסר עליו לאכול אף שאר המאכלים כגון שהתחיל לאכול בערב שבת וקידש עליו היום (כמו שמצוי בפורים שחל בערב שבת), שהדין הוא שפורס מפה ומקדש, י"א שצריך לחזור ולברך המוציא, ויש פוטרים. וספק ברכות להקל.

אולם ד' דאירי בפירות שהופרו מהם גדולה ומעשר א', ולא היו טבולים אלא למעשר עני או מעי"ש, דרך בהא אולינן בתר רוב הפירות.

מיהו הם חתן ושל רביעיית על של חמישית, והתם בשניהם מפרישין מעשר ש"ק, ומאי ספיקא איכא, וע"כ דאירי לענין תרומה גדולה ומעשר ראשון, ואתא מתני' למימר דאע"פ שאין מפרישין משנה על חברתה, היכא דאיכא רוב ומיעוט, דין המיעוט כדין הרוב.

ואכן מצינו בתיו"ט דהביא משמיה דמהר"ם דההיא דינא דמשל רביעיית על חמישית, היינו מחמת דאין מפרישין מן החדש על הישן ולא מן הישן על החדש. אולם בבואר הגר"א כתב דיש דלגי' ושל רביעיית על של חמישית. ואף ברמב"ם לא הביא ההיא דינא. ואפשר דטעמא משום דס"ל דלענין תרומה גדולה ומעשר ראשון לא אולינן בתר רובא, ומתני' לא איירי אלא לענין מעי"ש ומי"ע.

מיהו בפי' המשניות כת' דמפריש מאותן הפירות מעש"ר ומעי"ש. ומבואר דאירי בפירות הטבולים אף ממעש"ר. ובפשטות ה"ה לענין תרומה גדולה.

אלא דאי נימא דהרמב"ם בהלכותיו איירי נמי לענין תרומה גדולה ומעי"ר, תקשי אמאי במחצה על מחצה כת' מפריש לחומרא מעי"ש, והלא כיון דאין ביטול ברוב ה"ל להפריש תרומה גדולה ומעש"ר מכל פרי ופרי מספק. וע"כ צ"ל דאירי בפירות שהופרשה מהם תרומה גדולה ומעשר ראשון קודם שנתערבו, ואינם טבולים אלא למעי"ש או מעשר עני. וילי"ע טובא.

ויעויין עוד **בחזו"א** (שבועות סי' י"ט) דנצ"א לבאר דהרמב"ם לא איירי כלל לענין תערובות פירות שנה זו בחברתה, אלא לענין דנסתפק לו מאיזה שנה הפירות שלפניו ע"ש [מיהו מהרמב"ם בפי' המשניות ובהלכותיו, נראה דאירי בתערובת. וכן מבואר בפי' הרא"ש. וצ"ע].

העולה לדינא - א. ליקט לימונים בשנת השמיטה, שחטנו קודם שנת השמיטה, יש לו להפריש תו"מ. וכדי להוציא עצמו מכל ספק ינהג בהם קדושת שבועית וביעור. ב. אם נסתפק שמא חלק מהפירות חנטו בחמישית, ואין לו פרי מבורר שחנט בחמישית, ע"מ להוציא עצמו מכל ספק יקח חתיכה [שיש בה יותר מאחד ממאה מן הפרין] מכל פרי ופרי [שנסתפק בו מאיזה שנה הוא], ויפריש מאותן החתיכות תרומה גדולה ותורמת מעשר. ובחפרשת מעשר ראשון ושני יבאר דיחול על פירות על אותה שנה בצפונה. ויחול בדרומם. אלא צריך מעשר עני יהיה מעשר עני. ויחול המעשר שני על מטבע ויאכל הפירות. [ומספק אי"צ לתת המעשר עני לעני (עיי' חזו"א שבעיות ע" ט"ו)].

כתב ע"י

הרה"ג שמעון פלולי שליט"א

מו"ץ הקהילה החרדית מעלה אדומים

פניני מוסר

עניני שבת קודש

תפילת שחרית (ב)

מעלת פסוקי דזמרה דשבת - ייתקנו רבותינו והוסיפו מזמורים לכבוד השבת כגון השמים מספרים כבוד אל כו' לוד בשנותו את טעמו כו'... ונ"ב דהיינו טעמא שהוסיפו אילו בשחות בשבת דאשכחן שלא בחר הקב"ה ביום השבת בשבחות של מלאכי השרת כ"א בשבחות ישראל דלמי' במדרש ו' כנפים לא' מלאכי השרת משוררים כל ימות השבוע משורר בכנף את יומן, דהיינו ו' כנפים ו' ימים ביום השבת אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבשי"ע אין לנו כנף שנשורר לפניך תן לנו כנף שביעי ושורר לפניך היום אי"ל הקב"ה יש לך כנף אדך בארץ שמשורר לפני היום שנאמי' מכנף הארץ ימירות שמענו צבי לצדק... ואני שמעתי מפי ר"י החסיד זצ"ל שהי' רב גדול שהיה גוער בביהכ"נ שהיו מאריכים בברכות שהי' בדעתו למהר ללימוד ונעש על ככה באותו עולם"

מעשה נורא בחשיבות אמירת שבחי הקב"ה בקול - י"ואני הכרתי יהודי אחד וקובר מתים היה ושמעתי אל נכון ואל האמת שפי"א השכים לבהכ"נ וראה אדם יושב לפני בבהכ"נ ובראשו כתר של עשבים שקורין צפל... ונתפחד כסבור שהוא שר וקרא ואי"ל וכי אינך פלוגי שמת עתה וקברתיך ואמר לו הין ואי"ל היאך אתה באותו עולם ואמר לו היטב עד מאוד ואי"ל מה זכות יש לך והלא אתה היית אדם כל דהו ואי"ל רק באותו זכות שהיית אומר ברכו' בקול נעים בביהכ"נ כו' כתבתי אני המהבר אלו המעשים כדל שיראה ירא שמים וישים אל לבו ויאמר שבחותיו של הקב"ה בקול נעים ובכוונה וזוכה לגי"ע"י. (נאר זרוע ח"ב סי' מג)

נערך על ידי מה"ם "עבודת שבת קודש"

ניתן להאזין לשיעורי הלכה מבעמח"ם שמעתא עמיקתא שליט"א בקול הלשון – תל: *6761* יש להקיש 3–3–1 שלוחה 65

ניתן לתרום דרך "דברים פלוג" – יש להקיש: 1. קופות נוספות 2. הניחי ישיבות רמות ב' 3. גליון שמעתא עמיקתא

הגליון הונצח לע"נ רבי שמואל בן שפרה, ר' יהודה בן מרדכי יצחק הלוי ואברהם יעקב בן יהודה הלוי זצ"ל

© שמעתא עמיקתא – לקבלת הגליון מדי שבוע בדוא"ל, ניתן לשלוח בקשה לכתובת: amikta@amikta.co.il או amikta571@gmail.com